

ДІЯЛЕКТИЗМИ У ТВОРАХ МИРОСЛАВА ДОЧИНЦЯ

Несторишена А.

Національний університет «Львівська політехніка»

Кафедра прикладної лінгвістики

alex.nestoryshena@gmail.com

Науковий керівник – *Микитюк О. Р.*, к. ф. н., доц., доцент кафедри української мови Національного університету «Львівська політехніка»

Твори Мирослава Дочинця відображають самобутні риси діалектного мовлення, культуру закарпатців, розкривають сутність персонажів та емоційно насичують текст. Метою мого дослідження є проаналізувати особливості діалектизмів у творах М. Дочинця.

Діалектна лексика відтворює специфічні риси, що відмінні для кожного регіону. М. Дочинець у творі «Криничар» вправно використовує діалектизми для відображення культури Закарпаття, для опису та відтворення різних елементів життя та побуту регіону, а саме:

– соціальний статус людини: *діяріюш «діяч», торбачка «жебрачка», коминяр «сажотрус», мадяри «угорці», газда «господар», отець «батько», збіща «нехрещена дитина», сокачка «кухарка»;*

– предметів побуту: *ланц «ланицюг», пугар «келих», коробиця «коробка, упакунок», солможак «матрац із соломи», кошарка «кошик», каріка «кільце, яке вставляють у рило поросяти, щоб не могло рити», бавка «іграшка», штемпелик «чарка», гужовка «мотузка», постіль «ліжко»;*

– їжі: *драглі «холодець», паленка «горілка», лакомина «ласоці», кусник «шматок хліба», йонатанка «яблука першого сорту», солонина «сало», дараб «шматок», крумпля «картопля», оципок «шматок хліба»;*

– одягу: *лайбик «жилет», сердак «верхній теплий сукняний одяг», бронзулетка «браслет», бинда «стрічка», чінговик «дзвіночок»;*

– тварин: *курятко «курча», мачато «кошеня», мацур «кіт», потя «пташеня», бриндак «жук», червак «черв'як»;*

– частин тіла: *лаба «лапа, нога», попереk «спина», кліпки «вії»;*

– інших назв: *хижка «хата», хосен «користь, зиск», хаща «ліс», циркус «цирк», завгура «забава», дуфорт «прохід між двома будинками», звізди «зірки», шинквас «прилавок», путик «стежка», рези «відсотки», табла «табличка»;*

– різноманітних дій: *тьмавіти* «темніти», *гойкати* «кричати, казати», *чинити* «робити», *видіти* «бачити», *столуватися* «харчуватися», *стрітити* «зустріти», *переповіш* «перекажи», *фіглярити* «показувати фокуси, виступати», *таланнути* долі «кинути вниз», *вергати* «кидати, жбурляти», *плавле* «плаває», *любитися* «подобатися», *шпацирувати* «прогулюватися», *зазвідати* «запитати»;

– різних вигуків та інших частин мови: *нараз* «зразу», *койись* «тоді, коли...», *ачей* «можливо», *нич* «нічого», *май* «мабуть», *йов* «добре», *кедь* «якщо»;

Наприклад, надзвичайного колориту твору додають діалектні дієслова: «*Торбачка Піші-Магда лизала собачий хвіст і гойкала, що то щире золото*» [1, с. 4].

Використовуючи діалектну лексику для змалювання предметів та людей, автор ніби переносить нас в місце подій, дає змогу краще відчувати закарпатську атмосферу: «*Я добре пам'ятаю оту його наплічну тайстру, бо вуйко Митро часто брав мене з собою на Боржаву, в якій паркими ночами кидалися грубі, як телята, соми*» [1, с. 5]; «*Вдома циганчатам буде бавка*» [1, с. 19]; «*За них давали муку, шкварки, молоко, солонину і всяку городину*» [1, с. 58].

Самобутності та емоційного насичення додають вигуки та зменшувально-пестливі слова: «*Йой, яка солоденька йонатаночка! Як співанка моєї мамки*» [1, с. 39]; «*Овва, ба що я такого не видів?*» [1, с. 161].

Отже, діалектизми не лише характеризують відтворювані події, предмети побуту, особливості довкілля, персонажів, а також є засобами увиразнення твору. Саме завдяки використанню діалектизмів Мирославу Дочинцю вдалося перенести читача у карпатське село, вповні відчувати особливості цього регіону, неповторність та самобутність Закарпаття.

Література

1. Дочинець М. Криничар. Діаріюш найбагатшого чоловіка Мукачівської домінії. Мукачєво : Карпатська вежа, 2013. 332 с.

2. Словник української мови : в 11 т. / редкол.: І. Білодід та ін. Київ : Наукова думка, 1970–1980. URL: <http://sum.in.ua/> (дата звернення 25.03.2019).